

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, старшої викладачки кафедри
адміністративного, господарського права та фінансово-економічної
безпеки Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
Миргород-Карпової Валерії Валеріївни
на дисертацію здобувача ступеня доктора філософії в галузі знань
08 Право за спеціальністю 081 Право
Коваленка Олександра Вікторовича
«Адміністративно-правові засади відповідальності за
правопорушення у підприємницькій діяльності»**

Комплексний аналіз дисертаційної роботи Коваленка Олександра Вікторовича «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності», представленої для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право, дає змогу зробити висновок про високий теоретичний рівень її виконання, викладення матеріалу дисертації у логічній послідовності, достатність теоретичної аргументації та методологічного обґрунтування отриманих висновків. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Коваленка О. В. відповідає обраній ним спеціальності 081 Право, робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій відсутні порушення академічної доброчесності. Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим вимогам.

1. Актуальність обраної теми дисертації

Для становлення, розвитку та зміцнення тієї чи іншої демократично-правової держави вкрай важливим є гарантування з боку держави прав і свобод людини і громадянина, що є неможливим без законодавчого врегулювання

питань захисту та охорони. Тому у випадку їх порушення неминучим є настання юридичної відповідальності, що в залежності від характеру правових відносин може бути різних видів. У цьому контексті суспільні відносини, що виникають у сфері провадження підприємницької діяльності, не є виключенням і обов'язково мають охоронятися державою шляхом закріплення юридичної відповідальності, зокрема, адміністративної, за вчинення правопорушень у підприємницькій діяльності. Це пояснюється також і тим, що правопорушення, вчинювані у цій сфері, негативно впливають на ефективність розвитку підприємницької діяльності в країні, заважають нормальній реалізації конституційно закріплених економічних прав і свобод людини та громадянина тощо. Відтак, зазначене обґрунтовує актуальність обраного дисертантом напряму наукового пізнання, здійсненого та викладеного у дисертації.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Обрана тема дисертації відповідає положенням Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Національної стратегії у сфері прав людини (указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021); Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки (постанова загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року № 12-21). Дисертаційну роботу виконано у межах науково-дослідних робіт Сумського державного університету «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової системи України» (номер державної реєстрації – 0118U001317) та «Концептуальні засади реформування системи правоохоронних органів в сучасних умовах трансформації нагляду і контролю щодо забезпечення економічної безпеки України» (номер державної реєстрації – 0122U000779).

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Зміст дисертації Коваленка О. В. в цілому характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. За допомогою чітких визначень понять, проведеної систематизації та класифікації тощо, автору вдалося досить аргументовано сформулювати та обґрунтувати власну наукову позицію щодо актуальних проблем правового регулювання юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, а також виробити пропозиції з удосконалення законодавства України про адміністративну відповідальність за правопорушення у підприємницькій діяльності. Загалом дисертація, яка виконана у формі спеціально підготовленого рукопису, становить цілісне і повністю завершене наукове дослідження із абсолютно чіткими висновками.

Науково-теоретичну основу дослідження склали наукові праці фахівців першочергово у галузях загальної теорії права та теорії адміністративного права, а також інших галузевих правових наук, зокрема, господарського, фінансового, податкового права і права соціального забезпечення.

Нормативною основою дослідження є окремі положення: Конституції України, зведених нормативно-правових актів (кодексів), законодавчих актів, підзаконних нормативно-правових актів діючого національного законодавства, якими визначено адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності; правових документів зарубіжних країн, якими регулюються питання юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення судової практики у справах про притягнення до адміністративної відповідальності осіб за вчинення правопорушень у підприємницькій діяльності.

4. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Дослідження Коваленка О. В. містить низку положень, що мають бути оцінені як внесок у науку адміністративного права. Зазначене пояснюється тим, що основні положення та висновки дисертації можуть стати фундаментом для подальшого наукового пошуку напрямів удосконалення адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності.

Не менш важливою є і практична значущість результатів здійсненого наукового дослідження, що може бути застосована у правотворчій діяльності з метою удосконалення адміністративно-деліктного законодавства України з питань встановлення відповідальності за окремі правопорушення у підприємницькій діяльності шляхом внесення змін та/або доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Розроблені та апробовані матеріали наукового дослідження можуть бути також використані у освітньому процесі: положення та висновки дисертації можуть бути використані при написанні наукової, підготовці навчальної та навчально-методичної літератури, а також при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Господарське право», «Податкове право», «Фінансове право», «Право соціального забезпечення».

5. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому.

У дисертації чітко визначено об'єкт і предмет наукового дослідження. Дисертант досить вдало сформулював мету дисертаційної роботи, що полягає в тому, щоб на підставі аналізу положень діючого національного законодавства та узагальнення зарубіжного досвіду з правового регулювання юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, вивчення наукових праць фахівців у галузях загальної теорії права та теорії адміністративного права, а також інших галузевих правових наук (зокрема, господарського, фінансового, податкового права і права соціального забезпечення) визначити сутність та особливості адміністративно-правових

засад відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, виробити пропозиції щодо удосконалення законодавства України про адміністративну відповідальність за вчинення такого виду правопорушень (проступків).

В анотації подано найважливіші результати дослідження та представлено їх новизну. Анотація викладена українською та англійською мовами, що відповідає вимогам чинного законодавства України щодо оформлення дисертації.

Вступ містить всі складові, рекомендовані чинним законодавством України, зокрема: обґрунтування актуальності проблеми дисертації; зазначення зв'язку роботи з науковими програмами, темами; формулювання мети, завдань дослідження; визначення об'єкту, предмету та методів дослідження; визначення науково-теоретичне підґрунтя для виконання дисертації та нормативну базу наукового дослідження; окреслення практичного значення висновків та положень дисертації; перелік наукових конференцій, де були апробовані основні положення роботи; надання відомостей щодо публікацій дисертанта за матеріалами дисертації.

Розділі I дисертації «Теоретико-правові основи адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності» складається з двох підрозділів, в яких автором висвітлено історичні аспекти та сучасний стан формування адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, а також сформовано авторський відхід до визначення поняття адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності, з'ясовано її підстави та характерні ознаки.

Розділ II дисертаційного дослідження «Юридична характеристика адміністративних правопорушень у підприємницькій діяльності» містить три підрозділи, зміст яких присвячено визначенню поняття, ознак та видів адміністративних правопорушень у підприємницькій діяльності; встановленню сутності та значення об'єктивних ознак адміністративних

правопорушень у підприємницькій діяльності для подальшої їх адміністративно-правової кваліфікації; з'ясуванню особливостей суб'єктивних ознак адміністративних правопорушень у підприємницькій діяльності.

Розділ III дисертації «Напрямки удосконалення адміністративно-правових засад відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності», у структурі якого два підрозділи, узагальнено досвід окремих зарубіжних держав з правового регулювання юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності; вироблено пропозиції щодо удосконалення законодавства України про адміністративну відповідальність за правопорушення у підприємницькій діяльності.

Загалом слід відмітити, що дисертація Коваленка О. В. характеризується ознакою єдності змісту. План дисертації є логічним і послідовним, відповідає змісту проблеми, що досліджується. Виклад матеріалу є логічним і системним, висновки отримали належне наукове та практичне обґрунтування.

6. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації

У цілому дисертаційна робота Коваленка Олександра Вікторовича виконана на належному науковому рівні. Водночас, як і будь-яка інша наукова праця, дисертація містить дискусійні положення, що потребують додаткового обґрунтування, та щодо яких можна висловити певні міркування, які можуть бути враховані дисертантом у подальшій науковій роботі.

1. З метою встановлення принципів адміністративної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності дисертант звертається до теорії адміністративного права і досліджує наукові підходи до визначення системи принципів адміністративної відповідальності. Водночас, враховуючи той факт, що адміністративна відповідальність є одним з різновидів юридичної відповідальності, доцільно було б з'ясування вказаного питання розпочати із вивчення поглядів вчених та науковців на класифікацію принципів юридичної відповідальності, що існують у загальній теорії права.

2. Одне з питань, якому приділяється окрема увага у Розділі II дисертаційної роботи, є встановлення характерних ознак адміністративних правопорушень у підприємницькій діяльності. Для цього автором досліджуються деякі позиції науковців із визначення сутності понять «правопорушення» та «адміністративне правопорушення», а також згруповано ознаки правопорушень, виходячи з основ теорії права. Однак конкретизація ознак адміністративних правопорушень, що пропонуються дослідниками у теорії адміністративного права, в рамках досліджуваного питання відсутня.

3. Дослідженню зарубіжного досвіду з правового регулювання юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності присвячено окремий підрозділ дисертаційної роботи. Зокрема, більш детально вивчено як саме на законодавчому рівні врегульовано аспекти юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності у Сполучених Штатах Америки, Канаді, Федеративній Республіці Німеччина, Італії, Франції, Республіці Польща, Чеській Республіці, Грузії. На нашу думку, варто було б додатково висвітлити особливості правового регулювання та встановлення юридичної відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності у країнах Азії (Японії, Китайській Народній Республіці, Туреччині тощо).

Разом з цим, вищевказані зауваження не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної дисертаційної роботи та не применшують наукової цінності рецензованого дослідження.

7. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

На підставі викладеного можна зробити остаточний висновок про те, що дисертація на тему «Адміністративно-правові засади відповідальності за правопорушення у підприємницькій діяльності», яка підготовлена за спеціальністю 081 «Право» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від

12 січня 2017 року № 40, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Коваленко Олександр Вікторович, заслуговує на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

**Кандидат юридичних наук,
старша викладачка кафедри адміністративного,
господарського права та
фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету**

Валерія МИРГОРОД-КАРПОВА

Підпис *Миргород-Карпова В*
свідчую
Миргород-Карпова В
Відділу кадрів